

Република Србија
ВРХОВНИ СУД
Рев2 97/2025
02.04.2025. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Зорице Булајић и Ирене Вуковић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., чији је пуномоћник Дејана Спасојевић Иванчић адвокат из ..., против туженог „ЈУГОФУНД“ д.о.о Београд, чији је пуномоћник Владан Јовичић адвокат из ..., ради поништаја решења и накнаде штете, одлучујући о ревизији тужиље изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 2980/24 од 27.04.2024. године, у седници одржаној 02.04.2025. године, донео је

ПРЕСУДУ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиље па се **ПРЕИНАЧАВА** пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 2980/24 од 27.04.2024. године, тако што се **ОДБИЈА**, као неоснована, жалба туженог и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Првог основног суда у Београду П1 470/24 од 03.04.2024. године.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени да тужиљи накнади трошкове поступка по ревизији у износу од 485.000,00 динара у року од 8 дана од дана достављања отправка пресуде.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П1 470/24 од 03.04.2024. године усвојен је тужбени захтев па је поништено као незаконито решење туженог бр. ... од 28.12.2011. године о отказу уговора о раду тужиљи и да исто не производи правне последице, обавезан је тужени да тужиљи на име накнаде штете у висини зараде коју би примила да је радила за период од 01.01.2012. године па до 11.07.2020. године исплати износ од 7.244.162,12 динара са законском затезном каматом од доспелости сваког појединачног месечног потраживања па до исплате, ближе наведено у ставу другом изреке ове пресуде, обавезан је тужени да тужиљи на име износа неисплаћене зараде уплати доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање надлежном Фонду за пензијско и инвалидско осигурање, Филијала Београд, доприносе за обавезно здравствено осигурање Републичком заводу за здравствено осигурање, Филијала Београд и доприносе за случај незапослености надлежној служби Националне службе за запошљавање, Филијала Београд и обавезан тужени да тужиљи надокнади трошкове парничног поступка у укупном износу од 811.520,00 динара са законском затезном каматом од дана извршности па до коначне исплате.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 2980/24 од 27.04.2024. године преиначена је првостепена пресуда тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиље којим је тражила да се поништи као незаконито решење туженог о отказу Уговора о раду бр. ... од 28.12.2011. године, да се обавезе тужени да јој на име накнаде штете у висини зараде која би припала да је радила за период од 01.01.2012. године до 11.07.2020. године исплати износ од 7.244.165,12 динара са припадајућом каматом, ближе наведено у ставу другом изреке првостепене пресуде, одбијен захтев тужиље којим је тражила да се обавезе тужени да на име тужиље на износ неисплаћене зараде уплати доприносе за обавезно пензијско и инвалидско осигурање, за обавезно здравствено осигурање и допринос за случај незапослености надлежним службама, одбијен захтев тужиље да се обавезе тужени да јој накнади трошкове парничног поступка и захтев тужиље за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужиља је благовремено изјавила ревизију због погрешне примене материјалног права, битне повреде одредаба парничног поступка и погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11 ... 10/23), у вези члана 92. Закона о уређењу судова („Службени гласник РС“ број 10/23) Врховни суд је оценио да је ревизија тужиље основана.

У проведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је са туженим 01.09.2010. године закључила Уговор о раду бр. .../... којим је засновала радни однос на неодређено време код туженог почев од 01.09.2010. године на радном месту ... које ће послове обављати у Уговором је утврђена основна зарада запосленог у месечном износу од 300 евра нето у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећем на дан обрачуна, увећано за припадајуће порезе и доприносе с тим да су тужиља као запослени и тужени као послодавац постигли споразум да месечна зарада тужиље буде 800 евра нето у динарској противвредности по средњем курсу НБС важећем на дан обрачуна с тим да јој се 300 евра уплаћује на рачун, а 500 евра исплати у готовини. Тужиља је ове послове обављала све до 31.12.2011. године када је одлуком туженог бр. ... од 28.12.2011. године утврђено да је тужиља технолошки вишак и отказан јој уговор о раду као ... оспореним решењем. Ова одлука донета је на основу Правилника о изменама правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних места бр. ... од 20.12.2011. године којим је одлучено да се укида радно место ..., степен стручности и школска спрема VII, број извршилаца 1, а који правилник је ступио на снагу 8 дана од објављивања на огласној табли односно 28.12.2011. године. Из образложења одлуке о отказу уговора о раду произилази да је одлука донета услед економских тешкоћа туженог које трају дужи низ година, увођења нових организационих и економских промена и решавање проблема незапослености запослених, а у циљу позивитног пословања друштва са оптималним бројем запослених путем смањења њиховог укупног броја. Тужиљи је решењем Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање од 18.11.2013. године утврђено право на старосну пензију у месечном износу од 26.061,22 динара почев од 27.01.2013. године.

Тужила од 22.02.2015. године прима породичну пензију по смрти супруга, а 11.07.2020. године испунила је услове за старосну пензију.

Правноснажном пресудом Вишег суда у Београду П1 6/17 од 14.08.2018. године утврђено је да је тужила претрпела злостављање на раду код туженог „ЈУГОФУНД“ д.о.о Београд у периоду од 01.09.2010. године до 28.12.2011. године на начин ближе опредељен изреком ове пресуде, те је обавезан тужени да тужили накнади нематеријалну штету због душевних болова због повреде права личности и претрпљеног страха укупно 800.000,00 динара са припадајућом законском затезном каматом док је захтев за исплату накнаде нематеријалне штете у износу од 700.000,00 динара одбијен као неоснован. Висина накнаде штете на име изгубљених зарада утврђена је из налаза и мишљења судског вештака тако што је износ неисплаћених месечних зарада од 800 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан исплате умањен за износе месечних износа пензије које је тужила примила у периоду од 01.01.2012. године до 11.07.2020. године и износи укупно 7.244.165,12 динара.

На основу овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да је оспорено решење којим је тужили отказан уговор о раду незаконито јер је доносећи побијано решење тужени који је, а како је то правоснажно утврђено судском одлуком злостављао тужилу на раду злоупотребио институт „технолошког вишка“ без обзира што је у формално – правном смислу изменио Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних места и укинуо радно место ..., исплатио отпремнину тужили и у оспореном решењу о отказу се позвао на одговарајуће одредбе Закона о раду јер је, по оцени првостепеног суда тужила оглашена технолошким вишком, без одговарајућег образложења како би тужили престао радни однос без да су за то постојали разлози прописани чланом 179. став 5. тачка 1. Закона о раду, у вези одредаба чланова 153. – 157. истог закона и стога усвојио тужбени захтев, оценио незаконитим решење о отказу уговора о раду тужили и сагласно одредбама чланова 164. и 191. Закона о раду и члана 154. став 1. Закона о облигационим односима досудио тужили изгубљене зараде те обавезао туженог да тужили уплати припадајуће доприносе сходно члану 2. и 51. Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање.

Другостепени суд није прихватио овакво правно становиште првостепеног суда сматрајући да је тужени у свему поступио у складу са одредбама члана 153. – 157. и члана 179. тачка 9. Закона о раду обзиром да је организација процеса рада аутономно право послодавца и да је послодавац у потпуности овлашћен и надлежан за преузимање мера ради превазилажења лоше финансијске ситуације а што подразумева и утврђивање вишка запослених на који начин је тужени и поступио па је преиначио првостепену одлуку и одбио захтеве тужиле.

По оцени Врховног суда правно становиште другостепеног суда није правилно, на шта се основано указује ревизијом.

Законом о раду („Службени гласник РС“ бр. 24/05 ... 54/09) у члану 179. тачка 9. прописано је да запосленом може да престане радни однос ако за то постоји оправдани разлог који се односи на потребе послодавца и то ако услед технолошких, економских или организационих промена престане потреба за обављањем одређеног посла или дође до смањења обима посла. Одредбама чланова 153. – 157. овог закона прописан је

поступак који је послодавац дужан да спроведе приликом оглашавања запослених технолошким вишком као и мере које је дужан да предузме, док је чланом 158. став 1. прописано да је послодавац дужан да пре отказа уговора о раду у смислу члана 179. тачка 9. Закона о раду запосленом исплати отпремнину у висини утврђеној општим актом или уговором о раду. Конвенцијом о престанку радног односа на иницијативу послодавца Међународне организације рада (МОП) број ... (коју је СФРЈ ратификовала још 23.11.1984. године) прописана су правила и принципи које државе чланице имају применити приликом престанка радног односа на иницијативу послодавца тако што је чланом 4. прописано да радни однос радника неће престати ако за такав престанак не постоји ваљан разлог везан за способност или понашање радника или за оперативне потребе предузећа, установе или службе, а чланом 5. да се нарочито неће сматрати ваљаним разлогом за престанак радног односа, између осталог, подношење жалби или учешће у поступку против послодавца због наведеног кршења закона или прописа или обраћање надлежним административним органима власти (тачка Ц), а чланом 9. да су тела из члана 8. ове конвенције овлашћена да испитају разлоге дате за престанак радног односа као и друге околности везане за односни случај, да донесу одлуку о томе да ли је престанак био оправдан, као и да терет доказивања да постоји ваљани разлог за престанак радног односа према дефиницији из члана 4. ове конвенције сноси послодавац, док је ставом 3. прописано да у случајевима престанка радног односа за које је речено да је до њих дошло због оперативних потреба предузећа, установе или службе тело из члана 8. ове конвенције су овлашћена да утврде да ли је до престанка радног односа стварно дошло из тих разлога али и у којој ће мери они бити овлашћени и да одлучују да ли су ти разлози довољни да оправдају тај престанак радног односа утврдиће се методама примене из члана 1. ове конвенције. Из ових одредби Конвенције Међународне организације рада, које се у нашем законодавству примењује сходно одредби члана 18. Устава Републике Србије, произилази да је у поступку оцене законитости отказа који се односе на потребе послодавца а које су последице технолошких, економских или организационих промена које су настале код послодавца може испитивати ваљаност разлога односно да одлука о отказу уговора о раду не може бити последица волунтаризма јер би то водило злоупотреби тог права. Закон о раду не садржи критеријуме којих је послодавац дужан да се придржава при одређивању на које ће се запослене односити престанак потребе за радом и само прописује поступак који се у том случају примењује и одређује права која послодавац дужан да обезбеди запосленима за чијим је радом престала потреба, то критеријуми морају бити унапред одређени актом послодавца којим се одређује да је престала потреба за одређеним бројем запослених. Послодавац је дужан да примењује те критеријуме у поступку утврђивања вишка запослених и поред тога што није у обавези да доноси програм решавања вишка запослених како је у конкретном ситуација.

Тужени, на коме је терет доказивања, није доказао на основу којих критеријума је утврђено да је управо за радом тужиље престала потреба. Одлука о смањеној потреби за обављањем одређених послова без одређивања критеријума тужени није доказао да је критеријуме донео нити применио. Посебно није доказао да после укидања радног места тужиље није могла бити примењена мера премештаја на друго радно место или запошљавање код другог послодавца. У оваквој чињеничној ситуацији а имајући у виду да је тужиља против туженог водила поступак ради заштите од злостављања на раду (мобинг), у ком поступку је успела указује да решење о отказу уговора о раду због организационих потреба послодавца (технолошки вишак) није резултат примене оваквих овлашћења послодавца, већ супротно томе злоупотребе

права на какву процену је суд овлашћен сходно цитираним одредбама Конвенције Међународне организације рада. Због тога је правилно првостепени суд закључио да је до престанка радног односа дошло само ради потребе да тужиљи као лицу које је против туженог водила поступак за спречавање злостављања на раду престане радни однос, а не због организационих потреба туженог.

Обзиром да је решење о престанку радног односа незаконито то тужиљи припада право на исплату накнаде штете у висини неисплаћених зарада које су умањене за приходе које је тужилца остварила у виду пензије које је примала све до тренутка тужиљиног одласка у пензију због чега није било места враћању тужилце на рад у смислу члана 191. Закона о раду. Висина накнаде штете правилно је обрачуната налазом и мишљењем судских вештака на које тужени у току поступка није имао примедбе.

Са свега изнетог, на основу члана 416. став 1. ЗПП одлучено је као у ставу првом изреке.

Одлуку о трошковима поступка, садржану у ставу другом изреке Врховни суд је донео на основ одредбе члана 165. став 2., у вези чланова 153., 154. и 163. ЗПП, па је тужиљи, обзиром на успех у поступку по ревизији и постављеном захтеву досудио нужне и неопходне трошкове за састав ревизије 90.000,00 динара, судску таксу за ревизију 195.000,00 динара и одлуку о ревизији 200.000,00 динара која је обрачуната применом важеће Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рада адвоката и Таксене тарифе из Закона о судским таксама.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

**За тачност отправка
Заменик управитеља писарнице
Миланка Ранковић**